

Калініченко Богдан Михайлович

*Доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри філософії,
соціальних і політичних наук*

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
(м. Черкаси, Україна)*

<https://orcid.org/0000-0002-5172-4661>

e-mail: 555tvukraine@vu.edu.ua

**ІДЕОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ
ВІЙНИ 2014-2026 РОКІВ**

Резюме

У статті досліджені основи новітньої ідеологічної парадигми рф так званого «русского міра», субстанцію якої складають старі ідеології російського націоналізму: панславізм/слов'янофільство/панрусизм, євразійство, націонал-більшовизм до яких у 2000-х доєднався рашизм, дослідники називають його російським аналогом нацизму, або російським неонацизмом. Розглянуті причини концентрації російського режиму на минулому, а не на пошуку шляхів ефективного конструювання майбутнього і створення умов для взаємовигідної співпраці в регіоні.

Уточнений механізм поширення генерованих для кремлівської влади ідеологем, ключовими елементами якого є сам правлячий режим, російська православна церква (РПЦ і афільовані з нею церкви в інших країнах, зокрема УПЦ), пропагандистські ЗМІ, російські «ідеологи»-спікери, які можуть на пряму не асоціюватися з рф, але працювати на неї шляхом відпрацювання модифікованого порядку денного.

З'ясовано, що після падіння «Імперії зла» в рф не змінилися підходи до організації та ведення пропаганди. Оскільки, інституціонально-сталою залишилася успадкована від ССРСР пропагандистська машина. Набір ідеологічних кліше або кліше без суті теж не змінилися через прагнення рф повернути і утримати стару картину світу де СРСР був полюсом геополітичного тяжіння.

Наголошено на ознаках максимального напруження державної машини рф на початку 2026 року, яка здійснила повну переорієнтацію на війну на виснаження, де внутрішня стабільність приноситься в жертву примарним територіальним здобуткам. Фіксація на агресії проти України завдає кремлю одну за одною поразки на геополітичному рівні і зрештою болісно б'є по амбіціям кремля. Більш чітка позиція адміністрації США по відношенню до рф може пришвидшити її стратегічну поразку на всіх рівнях в тому числі і в Україні.

Ключові слова: інформаційна політика; інформаційна безпека держави; гібридна війна; євроінтеграція; стратегічні комунікації; ЗМІ; медіа.

Вступ

РФ являється визначальним чинником або детермінантою, що окреслює трансформацію української політичної системи від 1991 року і до сьогодні. Очевидно, що вона нею залишатиметься і надалі, бо хоч і отримує болючих ударів по самолюбству від завищених геополітичних сподівань навряд відмовиться від амбіцій повернутися у вищу лігу світової політики і поширити свій вплив у світі. Для цього росія продовжить активно відстоювати свою жорстку систему цінностей, що провокуватиме нові прикордонні конфлікти і напружені відносини з усім демократичним світом загалом, демонструвати ідеологічну нетерпимість, непоступливість по відношенню до інтересів інших та політичну ригідність.

Вітчизняні політичні еліти під тиском громадського сектору стали на шлях євроатлантичної інтеграції та демократизації всіх сфер життя. Однак цей вектор політичного розвитку являється діаметрально протилежним вектору розвитку рф. Тому ідеологічні розбіжності між країнами залишаться навіть після ймовірного підписання мирного договору в майбутньому, а від так стосунки перебуватимуть у стані глибокої стратегічної конфронтації.

В цих умовах варто глибоко розуміти ідеологічну складову російсько-української війни і екзистенційного протистояння загалом. Це потрібно з практичної точки зору для наближення перемоги у війні, що являється ключовим прагненням нині, у 2026 році, для забезпечення фізичної безпеки громадян України, а після для ефективного реагування на пов'язані із рф викликами.

Осмилення системи цінностей ворога поступово перестало бути лише теоретичним питанням і перейшло у площину національної безпеки оскільки ідеологія «руського міра» використовується як зброя. Російська агресія базується не лише на територіальних претензіях, а й на запереченні української суб'єктності. Тому важливо дослідити, як ідеологія «руського

міра» еволюціонувала в тоталітарну систему, що виправдовує агресію, військові злочини та геноцид. Розуміння цієї структури дозволяє Україні через стратегічні комунікації ефективніше протистояти рф на міжнародній арені, доводячи, що конфлікт має ціннісний, а не лише територіальний характер. Натомість для внутрішньої аудиторії надзвичайно важливим аспектом залишається інформаційна безпека та протидія ідеологічним диверсіям. Оскільки росія намагається посягти внутрішній розбрат через маніпуляцію з чутливих для українського суспільства питань, зокрема, щодо мобілізації, або територіальних поступок, які не сприятимуть швидкому завершенню війни, а лише провокуватимуть агресора до нових злочинів, а відтак затягуватимуть мирний процес.

Також глибоке розуміння викликів, які йдуть від рф допомагає Україні чіткіше сформувану власну державну ідеологію в основі якої лежать демократичні перетворення та євроатлантична інтеграція як цивілізаційний вибір, що протиставляється російському авторитаризму. В подальшому це забезпечить національну консолідацію навколо ідеї безпеки та демократії. Це вимагає від України побудови довгострокової стратегії стримування, так званій «Український Ізраїль».

Методи дослідження

Методологічна основа статті базується на комплексному підході, що поєднує принципи історизму, об'єктивності та міждисциплінарності. Вона охоплює як класичні гуманітарні підходи, так і сучасні теорії гібридних та когнітивних війн. Основою дослідження є теорії конструктивізму та реалізму в міжнародних відносинах: конструктивізм дозволяє розглядати війну не лише як боротьбу за ресурси, а як конфлікт ідентичностей. Соціальні конструкти («русский мир», «український вибір») аналізуються як ключові рушії агресії та спротиву. Теорія неоімперіалізму використовується для пояснення реваншистських прагнень РФ відновити сфери впливу колишнього ССРСР/Російської імперії. Використано аксіологічний підхід, який розглядає війну як зіткнення двох ціннісних систем: авторитарної (пріоритет держави над особистістю, сакралізація влади), демократичної (пріоритет прав людини, свобода вибору, верховенство права). Це дало змогу обґрунтувати екзистенційний характер російсько-української війни. Історико-діахронний метод: застосований для аналізу динаміки трансформації російської ідеології від «м'якої сили» (до 2014 р.) до відкритого геноцидного нарративу (2022 — 2026 рр.). Системний підхід: дозволив розглянути ідеологію як цілісну систему, що включає медіа, церкву (РПЦ і афільовані з нею церкви в інших країнах, зокрема УПЦ), систему освіти та державний апарат Р. Ф. Порівняльно-політологічний аналіз: використаний для зіставлення ідеології «рашизму» [1, с. 5], з тоталітарними

режимами ХХ століття, що підтвердило типологічну схожість сучасної РФ із нацистською Німеччиною, як російський неонацизму [2, с. 35].

Результати дослідження

Війна росії проти України зумовлена поразкою кремля в геостратегічній боротьбі наддержав наслідком якої стала ліквідація Совецького Союзу та втрата впливу у Східній Європі та Параді суверенітетів [3, с. 41]. Так звані Горбачовські Перебудова і Гласність — сукупності політичних і економічних реформ, що проводилися в СРСР у 1985 — 1991 роках не змогли змінити застарілу модель суспільно-політичних та економічних відносин в країні. Натомість вони призвели до загострення кризи в усіх сферах життя, колапсу влади КПРС і ліквідацію ССРСР, а від так і програш у Холодній війні.

Проте, нова кремлівська адміністрація не змирилася з поразкою і почала шукати ключову ідею нової концепції відносин для повернення втраченого між колишнім центром у Москві і новими політичними елітами в нових державах, які щойно отримали незалежність. Через професійні особливості президента рф та його поплічників перемогла стратегія жорсткого домінування і шантажу в стосунках із країнами вихідцями з Совецького Союзу та державами західного світу — «...росія, фактично керується спецслужбою (колишнім КДБ), надзвичайно добре вміє шантажувати, обманювати та корумпувати політиків. У неї також добре виходить поглиблювати суспільні розколи та роздмухувати конфлікти й насильство. Однак, як показано вище, вона не може запропонувати нічого позитивного» [4]. За допомогою перелічених методів перших намагалися схилити до нової співдружності заснованої на зверхності Москви, а других через страх спонукали не втручатися в цей процес. Така концепція була завідомо програшною, оскільки не містила заохочувальних елементів, а провокувала конфлікт, через дискримінацію потенційних учасників нового інтеграційного процесу. Відтак, проблематичною у реалізації виявилася спроба рф нав'язати світу застарілу ідеологему «руського міру», який дослідники після 2023 року все частіше почали називати рашизмом [5, с. 184].

Народи, які вирвалися із тоталітаризму і отримали незалежність без ентузіазму зустріли спробу реанімувати ССРСР 2.0. Вони сприйняли падіння комуністичного режиму з великим піднесенням і воліли використати його як історичний шанс, як поштовх для подальшого розвитку в рамках нової політичної реальності. Еліти цих країн розпочали будувати ринкову економіку, а частина з них перейшли до демократичного транзиту. Щоправда, результати цих перетворень різнилися в залежності від політичної культури, економічних, соціальних, релігійних та інших чинників, однак згадані тенденції були досить очевидними.

Натомість, для населення російської федерації зміни принесли багато розчарувань: економічні експерименти знизили вже і так низький

рівень життя. Росіяни втратили статус панівної нації і досяжні життєві перспективи. Умовна демократія 90-х років була ні тривалою, ні повноцінною, а скоріше тимчасовим явищем, яке швидко скотилося назад до авторитаризму через слабкість інституцій, імперську ментальність та концентрацію великого об'єму влади в руках лідера. Тому вона не мала цінності для багатьох громадян рф вихованих радянським тоталітаризмом, оскільки не змогла забезпечити країні ефективних соціально-економічних реформ, а лише посилила ностальгію за умовною «стабільністю» і «визначеністю».

Колишні сила і вплив ССРСР розчинилися разом із втратою економічної потужності, натомість в рф буйно розквітали реваншистські настрої, які призвели до російсько-грузинської війни [6], військові конфлікти з країнами Балтії і Середньої Азії, конфлікт у Придністров'ї теж пов'язаний з тиском на Молдову, а також війни у Карабасі були вочевидь спрямовані на отримання дивідендів від протистояння Вірменії та Азербайджану.

Наступник кроком з логіки кремля стала агресія рф проти України. З початку 2000-х вона ґрунтувалася на спробі відновити біполярність у сучасному світі, як було за часів існування ССС. Р. Нав'язати США новий світовий порядок, де буде існувати чіткий поділ сфер впливу між двома країнами. Однак за останні двадцять років на геополітичній карті світу постав новий потужний гравець — Китайська Народна Республіка. Він втрутився у плани кремля і тепер існує велика ймовірність, що йому доводиться узгоджувати свої стратегічні плани з Піднебесною і грати у багатополярність, або багатовекторність своєї міжнародної політики, балансуючи між інтересами Пекіну і Вашингтону. Існує вирогідність, що поступово ці два глобальні гравці виб'ють у Москви всі сильні карти і останній залишиться тільки розмахувати на всі боки ядерним кийком, чи не останнім тузом в рукаві. Нині, кремль проявляє демонстративне зближення з КНР, але вірити у рівноправність відносин між таки різними за ваговою категорією гравцями марно. Найближче десятиліття покаже, стосунки Пекіна і Москви взаємні, чи скоріше являються шлюбом з розрахунку? Війна з Україною частково протверезила московських політиків, які напевне картають себе через недооцінку загрози зі сходу. Китай щодо свого сусіда поступово стає старшою силою, яка використовує економічну залежність росії, зокрема Далекого Сходу для реалізації власних інтересів, обмінюючи підтримку в обмін на ресурси та поступки. Пекін хоч і не виявляє прямої агресії, але має потенціал впливу та претензій на території через демографічну різницю, суперечливу історію стосунків та економічну потугу.

Росія не здатна претендувати на статус супердержави в умовах, які визначають сучасні цивілізовані країни. Про це ще 2014 року наголошував Президент США Барак Обама — «Росія — це регіональна держава, яка загрожує деяким своїм безпосереднім сусідам не через силу, а через

слабкість» [7]. Йдеться про відсутність розвиненого громадянського суспільства, ефективної соціальної політики, падіння внутрішнього виробництва, скорочення середнього класу, деградації інфраструктури, гальмування науково-технічного прогресу, залежної судової системи, юридичної невизначеності та усунення політичної опозиції тощо. Світогляд путіна значною мірою спирається на «радянську спадщину», зокрема на сталінську модель побудови жорсткої владної вертикалі та реалізації імперської політики ССР. Р. Інший фундамент його світогляду походить із традицій Російської імперії, особливо з епохи Миколи I, яку історики вважають апогеєм російського абсолютизму. Звідси випливає, що путін прагне відновити імперію, співмірну з Російською імперією до 1917 року, та водночас домовитися зі США про сфери впливу і взаємне невтручання у справи одне одного. Центральну й Східну Європу він розглядає виключно як територію російського домінування, тому інтеграція цих країн до ЄС та їхнє членство в НАТО сприймаються Кремлем як пряма загроза національній безпеці [8]. Саме тому політика Кремля має відверто реакційний характер.

Мислення російського державного керівництва перебуває у стані інерції. Влада прагне за допомогою жорсткого контролю, військової сили та сучасних технологій, маніпуляцій свідомістю розвернути суспільний розвиток в зворотній бік, фактично змусивши нові політичні та соціальні структури, що виникли після 1991 року, функціонувати у застарілій індустріальній моделі розвитку людства. Кремль активно спирається на духовні чинники минулої доби: світогляд та ідеологію зрілої індустріальної цивілізації. У совєцькому просторі тривалий час панував суспільно-політичний клімат, сформований після перемоги у Другій світовій війні. Сьогодні ж духовне життя Росії характеризується еkleктикою та аномією, крайнім цинізмом щодо людини та її прав, а також правовим нігілізмом як у внутрішній політиці, так і в міжнародних відносинах.

Духовне життя російського суспільства перебуває під повним контролем кремлівської пропаганди. Водночас матеріальна база країни зазнала певного розвитку під впливом інновацій інформаційної цивілізації. Її поширення стало можливим завдяки механізмам самоорганізації соціального світу. Саме цей процес приніс у Росію Інтернет з Facebook, ТісТос, Х, Instagram та іншими глобальними мережами, але соціальний розвиток відбувається значно швидше, ніж змінюється спосіб мислення людей, що гальмується тоталітарним минулим та авторитарним сьогоденням.

Суспільство в росії позбавлене чіткого розуміння тієї реальності, в якій функціонують держава та влада. Натомість формується своєрідна «паралельна реальність», або симулякр дійсності, яка приховує той факт, що її немає: «вона максимальна в утопії, в якій вимальовується сфера трансцендентного, докорінно відмінний світ (романтичне марення ще залишається

його індивідуалізованою формою, у якій трансцендентність проступає як наділена глибиною, включаючи структури несвідомого, та хай там як, але відрив від реального світу максимальний, і перед нами острів утопії, що протистоїть континенту реального)» [9, с. 176]. В цій симуляції Росія показана як глобальний лідер, а всі проблеми пояснюються зовнішніми ворогами. Будь-які технологічні чи наукові розробки подаються як такі що «не мають аналогів», навіть якщо вони відстають від світових стандартів. Економічні труднощі приховуються або пояснюються санкціями, тоді як статистика часто підроблюється для створення образу стабільності. Влада позиціонується як єдиний гарант «величі» країни, що підсилює відчуття, ніби альтернативної реальності просто не існує. В результаті суспільство втрачає критичне мислення, а люди починають жити у світі міфів, де будь-яка критика сприймається як загроза. А люди, які наважуються транслювати альтернативну точку зору перетворюються на особистих ворогів режиму і підлягають знищенню. Демонстративно розстрілюються в центрі Москви, отруюються в середині країни і за кордоном, або знищуються в тюрмах. Ще один, новий метод репресій адоптований під сучасні реалії рф, примусова мобілізація і відправка ідеологічних противників на війну проти України. Тобто «паралельна реальність» в Росії — це сконструйований державою віртуальний світ, який тримається на жорсткій цензурі, страху та масштабних фінансових вливаннях у пропагандистську машину.

Пропагандистська система в Росії побудована так, що ключові нарративи безперервно генеруються мозковим центром — (так званими кремлівськими політтехнологами), тому їх відтворює сам кремлівський правитель, а всі інші елементи інформаційної машини лише синхронно підсилюють його меседжі для досягнення всезагального ефекту. Однак, така модель чутлива до критики, тому використовує будь-які доступні методи для її придушення і тотального контролю всього інформаційного поля.

Протягом десятиліть ця система працювала стабільно й демонструвала життєздатність, однак із початком війни проти України почала давати збій. Дослідники пояснюють це появою альтернативних джерел інформації, орієнтованих на внутрішню російську аудиторію. Військові блогери, «воєнкори», імперські активісти, так звані волонтери, різномасті ОРДЛО-вці та політики-втікачі з України поширюють у соцмережах суперечливі думки й інтерпретації подій на фронті, які нерідко суперечать офіційній лінії кремля.

Але найбільше розчарування, розгубленість і роздратування суспільства в рф спричиняють поразки російських окупаційних військ в Україні, адже очікування щодо їх військової могутності були значно перебільшені. У результаті світогляд багатьох росіян руйнується, опинившись у дисонансі між реальною картиною та створеною пропагандою «віртуальною реальністю». Відверта брехня у пропаганді може діяти лише у випадках коли або

важко верифікувати фейки, або взагалі не можливо. В іншому разі, як наприклад під час військових дій коли пропаганда говорить, що населений пункт утримується, а насправді звільнений і в соцмережах гуляють фотокартки з українськими прапорами на адміністративних будівлях і зворушливі відео зустрічі військовослужбовців із квітами, то пропаганда втрачає свій вплив на аудиторію і викликає роздратування електорату.

Тому аби успішно розвінчувати міфологію ворожої пропаганди потрібно кожного разу уважно і відповідально підходити до роботи з фактажем, уникаючи сталих алгоритмів. Ворожа контрпропаганда зрозумівши технологічні принципи робочих процесів може підловити супротивника і у важливий момент дискредитувати його джерела інформації. І як наслідок в певній мірі деморалізувати суспільство. Тому як не дивно пропаганда заснована на правді показує вищу ефективність.

Нині інформаційні війни перетворилися у хитру тонку гру де при достатньо кваліфікованому підході і наявності потрібних ресурсів можна досить успішно протидіяти атакам сильнішого за потенціалом опонента і захищати власне інформаційне поле.

Вищим пілотажем в інформаційних війнах вважається можливість впливу на вороже середовище. На початок 2022 року росіяни мали безлімітний ресурс політичної волі, фінансових резервів, інструментів, каналів інформації, опиралися на лояльних політиків, партії, громадські організації, бізнес, релігійні громади РПЦ(УПЦ московського патріархату) в Україні, однак, їм не вдалося зруйнувати, або серйозно вплинути на українське інформаційне поле. Очевидно росіяни вірили, що більшість українців розмовляють російською, залучені в їх пропагандиські тенета і прихильно ставляться до окупантів, виявилось — все було рівно навпаки. Попри тотальне домінування російського впливу в Україні починаючи з 1991 року — на ділі тотального ефекту досягнути не вдалося, ані 2004, ані 2014 і тим більше 2022 року. Цей феномен потрібно буде детально вивчити вітчизняним дослідникам. Але вже зараз зрозуміло, що потенціал українців багато в чому був недооцінений не тільки ворогом, а і нами самими. Багато хто вважав, що Україна не зможе ефективно протистояти рф. Однак реальні баталії на всіх фронтах вселяють в нас впевненість у протилежному.

Висновки

Ідеологічні чинники російсько-української війни полягають у поєднанні імперських амбіцій Кремля, радянської спадщини та сучасної пропаганди, що прагне заперечити українську ідентичність і право на самостійний розвиток. Війна є результатом зіткнення двох несумісних ідеологічних моделей: демократичної європейської інтеграції України та авторитарно-імперської парадигми Росії. Кремль намагається нав'язати Україні та світу застарілу модель індустріальної цивілізації та імперського мислення, тоді

як українське суспільство рухається шляхом демократизації, європейської інтеграції та розвитку інформаційної цивілізації.

На початок 2026 року дії та стратегію путіна можна характеризувати, як «гру ва-банк» через критичне накопичення військових та економічних ризиків. Російська держава максимально підняла ставки, здійснила повну переорієнтацію на війну на виснаження, де внутрішня стабільність приноситься в жертву примарним територіальним здобуткам. Максимальне напруження та фіксація на агресії проти України приносить рф поразку за поразкою на геостратегічному рівні і зрештою болісно б'є по амбіціях кремля. І, схоже, що остаточного програшу вони можуть зазнати через тиск США у Венесуелі та інших чутливих для кремлівського правителя регіонах, наприклад Ірані, які намагалися утворити нову «вісь зла». Зрештою, всі ці перетворення підсвічують безпорадність та безперспективність сучасної росії та її ідеологічних установок, яка схоже остаточно зав'язла в Україні, колекціонує повалених диктаторів і не спроможна встигати за пришвидшеною динамікою світового геополітичного процесу, яка призведе до перерозподілу впливу між наддержавами.

Список посилань

1. Крисаченко В. С. Рашизм як зло: екзистенційний виклик Україні і всьому світу: Аналітичні оцінки / МОН України; НДІУ, Київ: Міменіум, 2024. 76 с.
2. Дем'яненко Б. «Рашизм» як квазіідеологія пострадянського імперського реваншу. *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2018. Вип. 8. С. 35-40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Srup_2018_8_8
3. Hale, Henry E. (2000-01). The Parade of Sovereignties: Testing Theories of Secession in the Soviet Setting. *British Journal of Political Science*. Т. 30. № 1. С. 31-56. DOI:10.1017/S0007123400000028.
4. Городніченко Ю., Ілона Сологуб І. Росія — супердержава? Дуже сумнівно. Режим доступу: <https://voxukraine.org/rosiya-superderzhava-duzhe-sumnivno>
5. Заборонити рашизм / В. Огнев'юк, В. Андрєєв, В. Брехуненко, М. Відейко, Б. Гуменюк, І. Гирич, Л. Масенко, Ю. Митрофаненко, В. Огрязко, О. Палій, В. Піскун, П. Полянський, В. Сергійчук, П. Чернега; за заг. ред. В. Піскун. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 252 с.
6. The Washington Times. KUHNER: Will Russia-Ukraine be Europe's next war? URL:<https://www.washingtontimes.com/news/2008/oct/12/europes-next-war/>

7. Barack Obama: Russia is a regional power showing weakness over Ukraine. *The Guardian*. — Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/25/barack-obama-russia-regional-power-ukraine-weakness>
8. Росія — 2016: контури гібридної війни. Київ, 13 квітня 2016 року. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27673005.html>
9. Бодріяр, Жан. Симулякри і симуляція / Пер. з фр. В. Ховхун. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.

References

1. Krysachenko, V. S. (2024). *Rashism as evil: An existential challenge to Ukraine and the whole world: Analytical assessments*. Ministry of Education and Science of Ukraine; Research Institute of Ukrainian Studies. Kyiv: Mimenium. 76 p.
2. Demianenko, B. (2018). “Rashism” as a quasi-ideology of post-Soviet imperial revanche. *Studia Politologica Ucraino-Polona*, 8, 35 — 40. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spup_2018_8_8
3. Hale, H. E. (2001). The parade of sovereignties: Testing theories of secession in the Soviet setting. *British Journal of Political Science*, 30(1), 31 — 56. <https://doi.org/10.1017/S0007123400000028>
4. Gorodnichenko, Y., & Sologub, I. (n.d.). Is Russia a superpower? Very doubtful. Retrieved from <https://voxukraine.org/rosiya-superderzhava-duzhe-sumnivno>
5. Ogneviuk, V., Andrieiev, V., Brekhunencko, V., Videiko, M., Humeniuk, B., Hyrych, I., Masenko, L., Mytrofanenko, Y., Ohryzko, V., Pali, O., Piskun, V., Polianskyi, P., Serhiichuk, V., & Cherneha, P. (2023). *Ban rashism* (V. Piskun, Ed.). Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv University. 252 p.
6. *The Washington Times*. (2008, October 12). *Kuhner: Will Russia — Ukraine be Europe’s next war?* Retrieved from <https://www.washingtontimes.com/news/2008/oct/12/europes-next-war/>
7. *The Guardian*. (2014, March 25). Barack Obama: Russia is a regional power showing weakness over Ukraine. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/25/barack-obama-russia-regional-power-ukraine-weakness>
8. *Russia — 2016: Contours of hybrid war*. (2016, April 13). Kyiv. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/27673005.html>
9. Baudrillard, J. (2004). *Simulacra and simulation* (V. Khovkhun, Trans.). Kyiv: Solomiia Pavlychko Publishing House “Osnovy”. 230 p.

Bohdan Kalinichenko

*Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Philosophy,
Social and Political Sciences*

Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy (Cherkasy, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-5172-4661>

e-mail: 555tvukraine@vu.cdu.edu.ua

**IDEOLOGICAL FACTORS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR
OF 2014-2026**

Abstract

The article examines the foundations of the new ideological paradigm of the Russian Federation, the so-called «Russian world», the substance of which is made up of the old ideologies of Russian nationalism: pan-Slavism/ Slavophilism/Pan-Russism, Eurasianism, national-Bolshevism, to which in the 2000s Racism joined, researchers call it the Russian analogue of Nazism, or Russian neo-Nazism. The reasons for the Russian regime’s concentration on the past, rather than on finding ways to effectively construct the future and create conditions for mutually beneficial cooperation in the region, are examined.

The mechanism of dissemination of ideologues generated for the Kremlin authorities is clarified, the key elements of which are the ruling regime itself, the Russian Orthodox Church (the Russian Orthodox Church and its affiliated churches in other countries, in particular the Ukrainian Orthodox Church), propaganda media, Russian “ideologists”-speakers who may not be directly associated with the Russian Federation, but work for it by working out a modified agenda.

It is found that after the fall of the “Evil Empire” in the Russian Federation, approaches to organizing and conducting propaganda have not changed. Since the propaganda machine inherited from the USSR remained institutionally stable. The set of ideological clichés or clichés without substance has also not changed due to the desire of the Russian Federation to return and maintain the old picture of the world where the USSR was the pole of geopolitical attraction.

The signs of the maximum tension of the Russian state machine in early 2026 are emphasized, which has completely reoriented to a war of attrition, where internal stability is sacrificed for illusory territorial gains. The fixation on aggression against Ukraine is causing the Kremlin one defeat after another at the geopolitical level and ultimately hurts the Kremlin's ambitions. A clearer position of the US administration towards the Russian Federation may accelerate its strategic defeat at all levels, including in Ukraine.

Keywords: information policy; state information security; hybrid warfare; European integration; strategic communications; mass media; media.

Надійшла до редакції 14.10.2025

Прийнято до друку 21.11.2025

Оприлюднено 29.12.2025